

Posudek na bakalářskou práci Kristýny Kršňákové Egodokumenty s tematikou holokaustu. Od intimního deníku k memoárům

Kristýna Kršňáková si za téma své práce zvolila deníky a memoáry s tematikou holokaustu, tzv. egodokumenty. Tyto texty vznikaly během druhé světové války nebo na ni reagují, u nás se jim však věnuje pozornost (s výjimkou slavného deníku Anny Frankové) až v posledních desetiletích.

Autorka práce si vybrala jednak autentické deníky (Hana Bořkovcová, Pavel Weiner), jednak stylizovaný deník (Dagmar Hilarová) a dále vzpomínky psané bezprostředně po válce (Michal Kraus) i s velkým odstupem (Ivan Klíma). Všichni tito pisatelé pocházeli z asimilovaných českožidovských rodin, válku a perzekuci Židů zažívali v dětském a teenagerovském věku a všichni prošli terezínským ghettem. Tento společný základ Kristýně Kršňákové umožňuje srovnávat míru dokumentárnosti a fikčnosti (stylizovanosti) jednotlivých textů a rozdíly, které jsou dány věkově i genderově.

Úvodní kapitoly se zabývají životem v terezínském ghettu a specifikou dětského vyprávění s tematikou holokaustu. Autorka se přitom opírá o obecnou literaturu k tématu šoa (Jehuda Bauer), historické studie k terezínskému ghettu a postavení dětí v něm (H. G. Adler, Dana Kasperová), k naraci (Tomáš Kubíček) a zvláště k dětské naraci tematizující holokaust (Sue Vice, Šárka Sladovnicková, Radek Malý).

V analytických kapitolách se zabývá deníky Hany Bořkovcové a Pavla Weinerja. Zde i dále věnuje pozornost vzniku děl a způsobu jejich zveřejnění, které jsou pro egodokumenty podstatné. Deníky Bořkovcové byly vydány posmrtně ve velmi pečlivé edici. Weinerovy deníky vyšly rovněž po autorově smrti jako anglický překlad českého originálu. Kristýna Kršňáková jej cituje v angličtině, což je korektní. Ale nabízela se i možnost srovnání s českým originálem, který je dostupný na internetových stránkách Muzea holocaustu ve Washingtonu.

Následuje kapitola zaměřená na vzpomínky (paměti). Texty Michala Krause a Ivana Klímy jsou zcela odlišné dobou vzniku. Zatímco Kraus si psal v Terezíně deník, který mu po příjezdu do Osvětimi zabavili a těsně po válce jej rekonstruoval (vyšel ovšem až v 21. století), stejně starý Klíma se k období války a pobytu v Terezíně vrátil až po mnoha desetiletích. Kromě drobných textů jako je povídka Miriam a vzpomínka na terezínské malíře to učinil soustavně ve svých rozsáhlých memoárech *Moje šílené století* (2009). Zde rozlišil (stejně jako třeba Toman Brod) rekonstrukci své tehdejší dětské zkušenosti, prožívání jednotlivých situací na jedné straně a pozdější komentáře na straně druhé. I tak samozřejmě psal celou knihu dospělý člověk, který je poučen pozdějšími událostmi. Tento zásadní rozdíl Kristýna Kršňáková připomíná. Kromě toho konstatuje, že Klímovy vzpomínky jsou napsány zkušeným spisovatelem, což se projevuje v jejich obratné stylizaci.

Poslední analytická kapitola je věnována knize Dagmar Hilarové *Nemám žádné jméno* (v nizozemském překladu 1980, český originál 2010). I když je tato publikace označena jako deník a „autentický záznam událostí“, ve skutečnosti jde o deník stylizovaný, psaný v sedmdesátých letech. Jde tedy o jiný subžánr egodokumentů, vzpomínky stylizované do podoby denních záznamů. Z toho pak samozřejmě vyplývají odlišnosti od autentických deníků, které Kristýna Kršňáková připomíná.

Kromě zmíněných diferencí daných dobou vzniku, způsobem publikace, věkem a literární zkušeností pisatelů, zmiňuje autorka bakalářské práce i společné motivy, které se v egodokumentech objevují. Jde například o vztah k sionismu, k rodičům, v případě Bořkovcové a Hilarové také první lásky a erotické zkušenosti, každodenní život i drsné situace v ghettu, líčení osvobození Terezína, ruských vojáků atd. Zde se projevují i genderové rozdíly. Není překvapující, že dívky se více soustřeďují na mezilidské vztahy a citové problémy, chlapi na záznam postupu Spojenců a sportovní hry.

Bakalářská práce Kristýny Kršňákové je napsaná přehledně, využívá dostupné odborné literatury a její závěry jsou přesvědčivé. Drobné připomínky věcné i stylové jsem autorce sděloval během psaní práce. Je škoda, že analýzy jednotlivých textů nejsou (na úkor obecných informací o Terezínu a biografických údajích o pisatelích) rozsáhlejší, v některých případech se omezují jenom na několik odstavců.

Práci celkově hodnotím jako zdařilou a jako vedoucí práci ji navrhuji klasifikovat „velmi dobře“.

31.5. 2020

Jiří Holý